

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás.

Lapunk f. évi második felére előfizetést hirdetünk.

Az előfizetési ár egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr, s a lap anyagi dolgaira vonatkozó küldemények Elek Lajos tanár urhoz, Fűvészkert-utca 1080. sz. a. küldendők.

Programmunk marad az eddigi s röviden csak annyit ígérünk, hogy minél többen jelentkeznek tisztelt előfizetőink, annál tartalmasabbá, szélesebb körűvé tesszük lapunkat. A megígért egy ív helyett eddig is többször adtunk már másfél ívet.

Debreczen, 1885. junius 27.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.
Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Középiskoláink államsegélyezése tárgyában intézett konventi felíratra a vallás- és közoktatásügyi miniszter válasza.

⁴⁶⁰⁸⁶/₁₈₈₄. sz. A magyarországi ref. egyház egyetemes konventjének mult évi november hó 23-áról 83. j. h. szám alatt hozzám intézett beadványára, a főhatósága alatti középiskolák (gymnasiumok) államsegélyben leendő részesítése tárgyában, a következőkben van szerencsém válaszolni: Szívesen elismerem és teljesen méltánylom azokat a jó szolgálatokat, melyeket általában a protestáns, jelesen a reform. felekezet középiskolái századokon át tettek és folyvást tesznek a hazai közmívelődés, valamint a magyar állam és nemzetiség ügyének; s ezen iskoláknak továbbra is fenntartását és virágoztatását, s közülök azoknak, melyek ezt a magok erején és saját alapítványaikból

el nem érhetik, amennyiben fennállásukat országos miveltégi vagy fontos helyi érdekek kiválóan igénylik, az 1883. évi XXX. t. cz. 47. §-a alapján államsegélyben is részesítését, annál szükségesebbnek kell tartanom, minél kétségbevonhatlanabb az, hogy ezen iskolák nagy része az állam vállairól veszi le a terhet s megszűnésök esetén az állam volna kénytelen, más megfelelő középiskolákat állítani helyökre. — Általános álláspontom e megjelölése után átterek azon feltételekre, melyek mellett az egyetemes konvent a főhatósága alatti középiskolák részére az államsegélyt kéri, s itt eleve kijelentem, hogy a konvent kívánatait mint alkotmányos és a törvények szoros megtartásáért felelős miniszter kizárólag az országos törvény, jelesen az 1883. XXX. t. cz. szavai és szelleme szerint ítélem meg és bírálom el.

Az egyetemes konventnek az általa kért államsegélyre nézve 1. 2. és 3. pontokban részletezett kívánalmaira nézve a következőket kívánom már eleve kijelenteni.

Az 1-őre. Hogy az egyetemes convent főhatósága alatt álló ref. középiskoláknak adandó államsegély egy összegben, mint átalányban szolgáltatassék ki az egyetemes konvent, mint az iskolák felekezeti főhatósága kezeibe, e kívánat teljesítése attól függ, mikép érti azt a egyetemes konvent.

Mert ha az egyetemes konvent az „átalány“ kifejezést úgy érti, hogy előre bocsátott tárgyalások után egyszer megállapítatván az államsegély évi összege, ez az egyetemes konventnek szabad rendelkezésére bocsáttassék, melyből a főhatósága alatti egyes iskolákat a szükséghez képest, saját belátása szerint, esetleg változó, összegekkel s az átruházás (vizement) jogával, részesithesse: ezt el nem fogadhatom, illetőleg nem teljesithetem, mivel ily eljárás az 1883. XXX. t. cz. 47. §-a egész szellemével és fogalmazásával, jelesen a befejező kikezdés világos szavaival ellenkezik.

Ha azonban az államsegélynek egy összegben való kiszolgáltatása alatt az egyet. konvent csak azt érti, hogy az államsegélyt igénybe venni kívánó középiskolák szük-

ségei, azoknak fedezése s illetőleg fedezeti hiánya, egyenként mindenik iskolára nézve külön részletesen megállapítván és ez alapon mindenik iskolának adandó évi segélyösszeg, valamint „a segélyezés módozatai, közelebbi feltételei, a mind két félre biztosított jogok és vállalt kötelezettségek“, minden egyes iskolára nézve részletesen megállapítván, — az ez iránti szerződés ne egyenként köttessék, hanem együttesen, az egyetemes konventtel, mint mindeniknek közös főhatóságával s ezen szerződésbe az egyes iskolákra vonatkozó meghatározások mind felvételén, az állam irányában az egyetemes konvent legyen felelős mindazoknak szoros megtartásáról s jelesen, az egyes iskolákra nézve határozott összegekben megszabott segélynek kijelölt czéljaikra fordításáról: ily értelemben az egyetemes konvent kívánalma ellen semmi kifogásom sincs és azt elfogadom.

Habár meg kell jegyezni, hogy nem csak az államkormányra, hanem magára az egyet. konventre s az illető iskolákra nézve is alkalmasabbnak mutatkozik, hogy a segélyezés érdekében szükségelt tárgyalások az egyet. konvent megbízottjaival ejtessenek ugyan meg s a szerződések az egyet. konventtel köttessenek, de nem együttesen, hanem külön-külön minden egyes iskolára nézve, nehogy némely iskolának bonyolódottabb ügye a többiét akadályozza és hátráltassa, mely eljárás még azért is tűnik fel alkalmasabbnak, mert némely iskolának viszonyai idő folytán változván, a segélyezésnek újabb, talán nagyobb mérve válhatik e tanintézetre nézve szükségessé, — s mindannyiszor nem kellene az összes segélyzési megállapodást bolygatni.

A 2-ikra. Az egyet. konvent azon kívánatát, hogy az államsegélyben részesítendő iskolákban ne az állami — a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megállapított, — hanem az egyet. konvent által megállapított és a kormány által nem kifogásolt tanterv alkalmaztassék, nem fogadhatom el, mivel a 47. §. b) pontjának egyenes és félremagyarázhatatlan rendeletével ellenkezik.

De valamint az egyet. konvent azzal érvel e kívánata mellett, hogy hiszen az általa megállapított és a miniszter által is helybenhagyó tudomásul vett tanterv lényegileg azonos az állammal és attól alig különbözik — a mi igaz is — ugy viszont épen ez nyugtathatja meg az egyet. konventet, mert ha a felekezeti tanterv lényegileg azonos az állammal, viszont az állami is lényegileg azonos a felekezetiével. Különösen megnyugtathatja az egyet. konventet az, hogy a hit- és erkölcsani oktatás tanterve az állami tantervben nem lévén meghatározva, hanem még az állami — s a miniszter közvetlen rendelkezése alatti iskolákban is teljesen a felekezetek saját rendelkezésének lévén fennhagyva, ezt a saját hitfelekezeti (bár államsegélyben részesülő) iskoláiban a konvent — a sza-

bályszerű eljárások fentartásával — annál inkább saját belátása szerint oszthatja be, még terjedelem és óraszám tekintetében is.

A többi tantárgyakat illetőleg fel nem tehető ugyan, hogy az állami tanterv jövőben valaha retrográd irányt vegyen s a tudomány szabadságával, a haladással és a felvilágosodással szembe helyezze magát: ha azonban ez valaha bekövetkeznék, vagy az egyet. konvent úgy látná, hogy bekövetkezett, mindég szabadságában álland az egyet. konventnek az államsegélyt ily áron el nem fogadni és a szerződéstől a 47. §. e) pontja értelmében visszalépni.

A 3-dikra. Hogy az államsegély kizárólag dologi szükségletekre és ne tanári fizetésekre adassék s ez esetben a törvény 47. §. d) pontja szavainak szoros megtartásával, az államsegély fejében egy tanárt se nevezzen ki a miniszter, ezt nem fogadhatom el, mert ez a törvény szellemének és inteniójának merő kijátszása volna; mivel az iskola személyi kiadásai a dologiaktól oly szorosan el sem különíthetők, mivel az utóbbiak mint épületek fenntartására, taneszközök beszerzése, fűtés stb. ép oly mulhatlan szükségai az iskola életének, mint akár a tanárok fizetése; és az iskolát fentartó vagy ahhoz hozzá járuló testület nem mondhatja: én tanárokat fizetek, de dologi kiadásokra mit sem adok, sem megfordítva.

A dolog természete szerint a személyi és a dologi kiadásoknak a fentartó testület és az állam hozzájárulásai arányában kell megoszlania, vagy a mindkét nemű kiadásokból ugyanazon arányrészt kell az államsegély fedezetére számítani, a mely arányban az államsegély egész összege az iskola saját jövedelmei egész összegéhez viszonylik.

Ennélfogva az említett d) pont értelmében megkívánom, hogy minden, egyes segélyezendő iskolánál, az államsegélynek az iskola saját jövedelméhez való arányában meghatározatassék e fentartó testület (vagy annak hatósága) által választandó és a közoktatási kormány által kinevezendő tanárok száma.

Ismerve — és elismerve — azonban a ref. felekezeteknek ugy állami — mint nemzetiségi tekintetben teljesen megbízható voltát, hajlandó vagyok azon engedélyre, — mint ezt némely protestáns felekezetű középiskolákkal már kötött szerződésekben eddig is tettem, hogy az egyetemes konvent kívánata szerint határozatassanak és nevezessenek meg azok a tanszékek, melyek megüresedés esetében a közoktatási kormány kinevezése alá fognak esni; mi által a konvent magának, illetőleg a fentartó testületnek biztosíthatja mindazon tanszékek betöltése jogát, melyeket a felekezeti szempontokból vagy irányzattal bárminő viszonyba vagy vonatkozásban állóknak látand — és egyedül oly tanszékeket bocsátand a kormány kinevezése alá, melyek mint pl. classika-philologia, matematika, physika, természetrajz — semmi felekezeti vonatkozással nem birhatnak.

Valamint azt is kész vagyok elfogadni, hogy az általam (illetőleg a mindenkori vallás- és közoktatási miniszter által) kinevezendő tanárok, egyébiránti képesitetségük mellett, csak is protestáns (vagy ha az egyetemes konvent úgy kívánja meghatározni: csak is reform. vallásu) egyének lehessenek.

Arra nézve, hogy az államkormány által kinevezendő tanárok is teljesen a felekezeti hatóságok fegyelmi hatósága alatt álljanak és e részben a fenntartó testület által választott tanártársaiktól semmit se különbözzenek: kész vagyok az egyet. konvent álláspontjához hozzájárulni, mivel azon esetben, ha az államsegély összege kevesebb az iskola saját jövedelménél, a tanintézet felett való összes igazgatási és rendelkezési jog, a 47. §. a) b) c) pontjai meghatározása mellett továbbra is a felekezeti hatóságot illetend, ennél fogva az államkormány által kinevezett tanárok felett is a felekezeti hatóság fogja a fegyelmet gyakorolni, s csakis az államkormány által kinevezett tanárok netalán szükségessé váló elmozdítására nézve kell a miniszter jóváhagyását fentartanom. Mert ha a 38. §. a felekezetek által alkalmazott tanárookra nézve a következőt szabja meg: „ha hitfelekezeti tanintézet igazgatója vagy tanára hivatalától fegyelmi uton elmozdított, az ily eset az illető felekezeti főhatóság által a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az indokolt ítélet közlése mellett haladéktalanul feljelentendő”, — akkor meg kell kívánnom, hogy a kormány által kinevezett tanárok netaláni elmozdítása fegyelmi uton — addig végre ne hajtassék, míg a miniszter a hozzá minden esetben felterjesztendő indokolt ítéletet helybenhagyó tudomásul nem vette.

Ezekben összefoglalván nyilatkozatomat az egyetemes konvent által felállított feltételekre, illetőleg figyelembe ajánlott kérelmekre nézve, most már felhívom az egyetemes konventet, hogy segélyezendőkül általa kijelölendő középiskolák vagyoni állását, mindeniknek a saját erejéből való jövedelme, — valamint szükségletei mennyiségét s így a kettőnek összevetéséből kitetsző, fedezeti hiányt feltüntető átlag költségvetést (Normal-Budget), minden egyes iskolára nézve külön állíttassa össze s azokat először maga átvizsgálván, terjessze elémbé.

Én e költségvetési előterjesztéseket két szempontból veendem bírálat alá; és pedig:

Először, abból „hogy a megnevezett iskolát olyannak tartom-e, melynek fennállását országos miveltségi vagy fontos helyi érdekek kiválóan igénylik” — s a melyet ennél fogva a segélyezésre és az ez által való fentartásra érdemesnek tarthatok. Ha az egyetemes konvent által felterjesztendő iskolák között lesznek olyanok, melyeket a törvényben kijelölt ezen szempontból nem tarthatok segélyezendőknek, azokat a konventtel kötendő szerződésből ki fogom zárni, vagy legalább egyelőre függőben tartandom irántok az elhatározást. A többiekre nézve:

Másodszor, elbírálás alá veszem a költségvetés tételait, megteszem azokra netáni észrevételeimet s annak alapján a segélyezés évi összegét és ennek a személyi és dologi kiadások közötti megoszlás arányát, iskolánként és összesen megállapítandom, — természetesen a törvényhozásnak az államköltségvetés keretében kinyerendő helybenhagyása fentartásával.

Az összes segélyezendő iskolákra nézve az egyetemes

konventtel egyben megkötendő szerződésre, az abban a kormány által egyes iskolánként kinevezendő tanárok számára és tanszakára, ugyszintén a segélyezés módozataira és feltételeire s a mindkét félre biztosított jogok és vállalt kötelezettségek megállapítására vonatkozólag, fentartom magamnak, hogy megbizottam által — az iskolák állapotáról és szükségük mibenlétéről a helyszinén is tájékozást és meggyőződést szerezhessenek; utasítandom továbbá megbizottamat, a konvent által kiküldendő megbizottakkal a pontozatok megállapítására és szerződési tervezet alakjában leendő bemutatására, mely aztán úgy általam, mint az egyetemes konvent által elfogadtatván, lépend jogerőre.

Azon esetben, ha az ekkép megállapítandó évi segélyösszegnek egyszerre egészen folyóvá tételét az állam pénzügyi helyzete nem engedné, vagy a törvényhozás az államköltségvetés keretében az egész összeget meg nem szavazná, a megszavazott és folyóvá tehető összegnek a szükségek sürgősségéhez mért megosztása, vagy a sorrend iránt a konvent kívánságának meghallgatásával fogok intézkedni.

Végre kijelentem, hogy a fentebbiek szerint megállapítandó évi segélyösszeget kivül, az egyszermindenkorra szükségelt és beruházásokra fordítandó államsegély iránt is hajlandó vagyok tárgyalásba bocsátkozni, ha az egyetemes konvent iskolánként részletesen kimutatja és igazolja az e részben létező szükségletet, melyet én e végből kiküldendő megbizottam által megvizsgáltatván, a megállapítandó szükségletnek megfelelő összeget, államköltségvetésileg szintén a törvényhozás elé fogom terjeszteni.

Budapest, 1885. június 1-én.

Trefort s. k.

Az egyetemes konvent felirata az államsegély elfogadása tárgyában.

Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur!

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konvente elismeréssel fogadta nagyméltóságodnak középiskoláink államsegélyezése tárgyában folyó évi június 1-én ^{46086/1884} sz. a. kelt leiratában több tekintetben nyilvánult nemes jóakarátát s annak őszinte nyilvánítását, hogy iskoláink úgy a közművelődésnek, mint általában az államnak és nemzetiségnek nevezetes szolgálatokat tettek s e tekintetben teljesen megbízhatók; de óhajtotta volna, ha a jóakaratnak és elismerésnek ezen alapján, középiskoláink államsegélyezési ügye, mult évi novemberi ülésünkben kért módozatok mellett óldatott volna meg; vagy ha a segélyezésnek azon módját nagyméltóságod az országos középiskolai törvény korlátai között kivihetőnek nem találta, megkísérelte volna kivánalmainkat — tekintettel azon áldozattételekre és hosszas szolgálatokra, melyeket ev. ref. egyházunk a tanügy terén felmutatott és kifejtett; tekintettel hazai alkotmányunkban a felekezetek részére biztosított jogegyenlőségre, s egy némelyik hitfelekezet által tényleg élvezett nagymérvű állami segélyezésre — az országos törvényhozás elé terjeszteni, vagy legalább jövőre biztos kilátásba helyezni azt, hogy az eképen módosulást nyert vagy nyerendő országos törvény keretében, középiskoláink államsegélyezése ügye, méltányos és azokat jogosan megillető figyelemben részesíthetett volna.

Miután azonban ezt jelenleg nem nyerhettük meg; és mintán több ev. ref. középiskolára nézve, a korlátolt anyagi körülmények miatt a mielőbbi segélyezés életkérdéssé vált, nehogy a halogatás és késlekedés következtében azoknak hasznos működése kockára tétessék és még tovább is reménytelenül legyenek a létérti küzdelemben: belenyugszik az egyetemes konvent, hogy az ilyen — magokat segély nélkül fel nem tartható — középiskolák, külön-külön, illető egyházkerületeik és konventünk elbirálása után, az országos törvény által megadott és biztosított segélyt igénybe vehessék, azt rendeltetésük céljából felhasználhassák.

Nagyméltóságú Miniszter Ur! midőn az egyetemes konvent, ezen rendkívüli viszonyok és körülmények között levő középiskoláinkra nézve, az országos törvény által nyújtott jogon és alapon, az államsegélyezést igénybe venni óhajtja: a segélyezésben részesülő iskolák, de általában a tanügy egészséges fejlődésének biztosítása s egyházalkotmányunk elvei érdekében, egész tisztelettel felhívja Nagyméltóságod magas figyelmét és nemes jóakarátát a következőkre:

1) Méltóztatott az államkormány által kinevezendő tanárok fegyelmi ügyében legutóbbi leiratában kijelenteni, hogy hajlandó e kérdésnél, mult évi novemberi konventünk-ből intézett feliratunkban kifejtett állásponthez hozzájárulni: méltóztassék tehát azt úgy érvényesíteni és fogantositani államsegélyezést igénylő iskoláinkra nézve is, a mily mérvben azt a hitfelekezeti tanintézetekre vonatkozólag maga az országos törvény — 1883. XXX. t. cz. 38. §. — megszabja és előírja; teljes biztosításul és megnyugtatólag szolgálván az az államkormánynak, hogy a tanárookra nézve királyi megerősítést nyert egyházi törvényeink értelmében, teljes igazságszolgáltatást biztosító, szervezett fegyelmi bíróságok vannak s a birói eljárás keretébe nem illeszthető be az, hogy ott, hol a fokozatos bíróságok törvényszerűleg ítélték, még is bármely esetben bizonyos fentartások adasának a bíróságon kívül álló bármely hatóságnak vagy egyeseknek; de meg magok a tanárok közötti viszony, fegyelmi jó rend szempontjából is kívánatos, hogy az ugyanazon egy intézetnél működő tanárok között, minden tekintetben teljes egyenlőség legyen és biztosíttassék.

2) Méltóztatott legutóbbi leiratában kijelenteni, hogy kész elfogadni, miszerint az állam által kinevezendő tanárok, egyébkénti képesítettségek mellett, csak is ev. ref. vallásu egyének lehessenek: az egyetemes konvent ezt elfogadja s kéri majd a szerződések kötésénél annak fogantositását.

Nagyméltóságú Miniszter Ur! Meg lévén arról győződve, hogy Nagyméltóságodat a középiskolák államsegélyezésének fontos ügyénél, ugy az országos tanügy magasabb elvei és szempontjai, mint hitfelekezetünknek épen a középiskolai oktatás terén kifejtett nagy buzgósága és áldozatteteleinek elismerése egyiránt vezérelni fogják: igazságos és méltányos intézkedéseiben bizva, ajánljuk esetről-esetre legnemesebb jóindulatába, küzdő és szegény tanintézeteinket. Ezen segélyezési ügyben, hogy az államsegély nélkül magokat fentartani nem képes középiskolákra nézve az eljárást — s egyetemes konventünk és az államkormány között a közvetlen érülködést megkönnyítsük, egy konventi bizottságot választottunk, melynek föladata leendő, a segélyt igénylő egyes iskolák anyagi vagyoni kimutatásait az egyházkerületek elbirálása után felülvizsgálni, azokat észrevé-

teleivel konventünkhöz terjesztetni, az államkormány megbizottjával érülközni, a szerződési tervezetet elkészíteni s a konventtől nyert felhatalmazás mellett a szerződést megkötöni. — E konventi bizottság elnöke, egyetemes konventünk nagyérdemű világi elnöke id. Báró Vay Miklós ur, kihez kérjük majd e tárgyban, a felmerülő körülményekhez képest, az értesítéseket, tudósításokat intéztetni.

Ismételten ajánlva Nagyméltóságod kegyességébe iskoláink ügyét, melyek egyaránt szolgálják a saját hitfelekezeti, mint hazai érdekeket az általános felvilágosodás terjesztésének nagy munka körében.

Kiváló tisztelettel maradván a magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventének 1885-ik évi június hó 15—18. napjain Budapesten tartott üléseiből.

Id. B. Vay Miklós,
tiszáninneri egyházkerületi fő-
gondnok, mint konventi világi
elnök.

Kun Bertalan,
ev. ref. püspök, mint kon-
venti egyh. elnök.

Tóth Sámuel,
konventi jegyző.

A konvent után.

Két szomszéd földbirtokos lakott, meglehetősen rendezetlen viszonyok között, századok oltá egymás mellett. A kisebbiknek sok keserves tapasztalatok és szenvedésekből meritett okai voltak bizalmatlansággal tekinteni a nagyobbikra. Épen ezért nem csak nem közeledhetett hozzá, hanem hosszas küzdelmek és pörlekedések után nagy áldozatokkal, birói jogérvényes ítéletek alapján külön taggá rendezte a maga birtokát, kerítéssel, árokkal vette körül, csinált magának külön kertet, külön utakat. Multak az idők és végre észre kellett vennie, hogy azon költségek, melyekbe ez a szomszédok elől teljesen különben sem elzárható kert és utak fentartása kerülnek, egy kissé mégis terhesek és ezeket utóljára is a belső gazdaság sinli meg. Ugyanekkor a hatalmasabbik szomszéd is átlátta, hogy az ő gazdasága is megkívánja, hogy kertet, utakat készíttessen (mert addig nagyrészt csak a szomszédok dülőin járt), és egyszersmind látta azt is, hogy kevesebb költségbe kerül és czélszerűbb is, a helyett, hogy mindenütt új utakat csináltasson, a melyeket az ő gazdasága sem igen bír meg, az eddig elhanyagolt szomszédal kezét fogni és segedelmet nyújtani annak, hogy a közösen használható utakat együttesen helyezték jobb karba, minthogy mindenik birtok különben is egy falu határához tartozik.

E hasonlat (ha leszámítjuk azon sántitást, a miben minden hasonlat szenved) meglehetősen magyarázza azon viszonyt, a melyben a protestáns iskolaügy és a magyar állam egymással állanak. Mindegyik rászorult a másikra. A protestantismus hosszú idő oltá segélyezi az államot az által, hogy iskoláiban nem csak magának, hanem az államnak is nevel hazafias és mivelt polgárokat. De azon igények, melyeket a rohamosan fejlődő tanításügy a középiskoláknál mai napság már felállított, oly magasak, hogy a magyar protestáns egyház azokat a maga anyagi eszközeivel minden iskolájánál be nem töltheti. Nem töltheti be ugy sem, ha hiveinek áldozatkészségét teljes mértékben fel akarná is használni, nem töltheti be még azon elég szűk

keretekben sem, a melyeket zsinati törvényeiben maga magának kiszabott, a melyeknek pedig kevés idő múlva tágitása is szükséges leend. És hogy néhány iskoláját, a melyeket sem felekezeti, sem nemzeti és közműveltségi szempontból el nem ejthet, elejtenie nem szabad, fentarhassa, a magyar állam segedelmét veszi igénybe. Az állam a kért segedelmet megadja.

Valyon abban a tényben, hogy a reformáta egyház néhány iskolájára az államtól segedelmet kér, foglaltatik-e egyházunknak akár kisebbsége, akár autonómiájának megsértése? Annak bevallása kétségtelenül benne foglaltatik, hogy a középiskolákra nézve annyira felfokozott újabb anyagi áldozatokat minden ponton önerőnkől teljesíteni szegények vagyunk, mert ha ez így nem volna, az állam segedelmét a mint nem kértük eddig, úgy nem kérnők ezutánra sem. De ez nem kisebbség, ez nem megalázkodás és az autonómiának nem sérelme. A segély igénybevételének szükségét különben is mindenki elismerte, azon egyházkerület első sorban, a melynek küldöttei a konventen a segély feltételeinek elfogadását leginkább ellenezték.

Azon van tehát a kérdés súlypontja, hogy áldozott-e fel, adott-e cserébe a reformáta egyház ezen államsegélyért autonómiájából olyan valamit, a melynek hiánya iskoláinak, természetesen azon középiskoláinak, — mert hiszen a többről szó sincs — melyek ezen államsegélyre rászorultak, protestáns szellemét megváltoztatni, vagy veszélyeztetni képes lenne. Nem áldozott, nem adott cserébe ilyet; már csak azért sem áldozhatott, mert ezen áldozatot tőle nem is kérték. A magunk felekezetének alkalmas emberei lesznek az állam által is tanárokká kinevezve, a mi felekezeti törvényes hatóságaink ügyelnek a tanításra és tanárookra egyaránt az ilyen segélyezett intézetekben is. És az állam nem fog olyan tanszékre tanárt nevezhetni, a melyik a felekezet féltett érdekeivel, szellemének megőrzésével, szóval a felekezeti méltó érzékenységgel közelebbi összeköttetésben van.

Ez nem kis fontosságú dolog. Mi olyan magyar irodalomtörténetet, a melyből a 16. és 17-ik század úgy szólva ki van hagyva, vagy legfőlebb Pázmánnal és Zrinyivel van képviseltetve, nem taníthatunk, mert minékünk felekezeti szempontból szükségünk van hangsúlyozni azt, hogy a 16. és 17-dik században mit köszönhet a magyar nemzeti műveltség és irodalom a reformátiónak, mert ennek tudásában reánk nézve erkölcsi és felekezeti fejlesztő momentum rejlik. A magyar történelem tanításában szintén teljes szabadsággal kívánunk mozogni, az áldozatokról, melyeket hoztak, a vérről, melyet ontottak őseink vallásunk és nemzetünk szabadságáért, felekezeti szempontból sem feledkezhetünk meg. Ferdinánd, Leopold és Pázmán mellett igazságos méltánnyal fogunk emlékezni a Bethlenek és Rákóczyokról, és azon szolgálatról, melyet fajunk erkölcsi erejének, hazaszeretetének megvédésében és a jelen számára megtartásában a magyar nemzetnek a protestantismus teljesített.

Vagy abban van talán az autonómiai sérelme, hogy az államtól a segélylyel együtt bizonyos feltételeket is elfogadtunk? Itt természetesen csak az a kérdés, hogy elfogadhatók voltak-e ezen feltételek egyházunk magasabb érdekeinek sérelme nélkül? Vezérferfiaink tulnyomó nagy számának bölcsesége úgy találta, hogy ezen feltételek méltányosak és a protestáns tanügy segítése céljából jó indulattal

vannak felállítva. A magyar állam érdeke a református középiskolák milyenségére nézve nem lehet más, mint magáé a felekezeté, t. i. hogy azok minél jobbak legyenek és bizonyára az általunk kért segedelem megadásában sem vezetete más szempont, mint ezen állami érdek szempontja. — Vagy az a sérelem, hogy általában feltételek tűzettek ki, bizonyos jogokat az állam magának fentartott és a segély kölcsönösen megállapított hovaforrását részletesen kimutatni kívánta. — Mi nem kegyadományt kértünk, hanem segedelmet azon államtól, a melynek terheit különben is mi is viseljük és a melynek a nemzeti műveltség iránt kötelességei vannak, kértük olyan érdekekben, a mi az államnak is érdeke. És mint alkotmányos állam polgárai rosz néven nem vehetjük, hogy egy alkotmányos kormány segedelmének hovaforrásáról betekintést is kíván magának fentartani és segedelmét formailag attól teszi függővé, hogy az csakugyan azon szükségekre fordíttassék, a melyekre különben mi is fordítottuk volna. Azon jogok pedig, melyeket a kormány magának fentartott, csak mitőlünk függ, hogy ne sokkal legyenek több a gyakorlatban, mint azon egy darab arany, melyet némely esetekben a jog elismerése fejében kikötni szoktak.

Mélyen meg vagyok győződve, hogy ezen államsegély mellett néhány középiskolánk új felvirágzás korszakának megélése és pedig a protestáns egyház szellemének minden károsodása nélkül. A veszedelem egyházunkra nézve csak ott kezdődne, ha ezen államsegély bennünket demoralizálna az által, hogy iskoláink általában vagy csak nagy többségükben is óhajtanák azt igénybe venni, és nem némely esetben kikerülhetlen segedelemnek, hanem hűsös fazekaknak tekintenék. Mert ez biztos jele volna a protestantismus belső életereje hanyatlásának, azon a hűvek vallásos és hazafi buzgóságában rejlő önérték és áldozatkészség megapadásának, a melyek a protestantismusnak jelenben és jövőben éppen olyan fentartói, mint voltak a múltban.

A főrendi házba való bemenetelünket pedig, őszintén szólva, felekezetünk részéről inkább áldozatnak tekintjük, a melyet a magyar államnak hozunk leginkább azért, hogy egy neki szükséges statisztikai adattal többje legyen, a mit különben megérdemlett szabadelvű törvényhozási hírének bizonyítására felmutathasson. Az egész ránk nézve inkább terhet, mint előnyt képez, De nem voltak tanúság nélküliek az ellenzés nyilvános és titkos okai ezen kérdésben. Kitűnt, hogy a múlt még sokak lelkében nem engedte kialudni az állam elleni szertelen gyanakodást a jelenre nézve sem. Kitűnt, hogy némelyek milyen buzgósággal csinálnak politikai tőkét minden kérdésből. Sőt fájdalom, annak is látszottak nyomai, mennyire sérti egy némely református világi férfi patronusi büszkeségét az, hogy a ref. pap tagja legyen azon testületnek, melybe csak az egyház választása alapján reménylhet egykor ő is bejutni.

Különben remélhetjük, hogy a főrendiházi kérdés megoldásával (bár még az egyházkerületeken meglehet itt ott kísértetni fog) egy időre pihenni kénytelen azon irány, mely az egyházban az egyház-politikai kérdéseket napi-politikai pártczélekből folytonosan eleven seb gyanánt szereti hagyni, abból a célból, hogy a reformáta egyház legalább egy részét ennek a kellő időben megérintésével jajszóra erőltetni lehessen.

G. K.

Részletesebb közlés a b.-somogyi ev. ref. egyházmegye közgyűléséből.

Peti Lőrincz barátom e lap f. évi 21. számában közlővén egyházmegyénk legközelebb tartott közgyűlésének „nevezetesebb“ tárgyait, illetve végzéseit, értesítését azzal végzi be, hogy: „egy egyházmegye egy közgyűléséről ennyit is elolvasni — elég“, mire én röviden csak annyit jegyzek meg, hogy nem elég, vagy ha tetszik, akár annyit is mondhatok, hogy ki e sorok közt tudott olvasni, arra nézve sok is! s már ép ezért e „visszá“-jával szemben, nézzük az érem másik oldalát is, vagyis lássuk azt is, mit Peti L. barátom elhallgatott.

A közgyűlések s általában közegyházi életünk tükröi az esperesi jelentések s ha már közgyűlésünkről értesítést adni akarunk, okvetlen kell, hogy azokat közleményünkben felölleljük.

Az esperesi jelentés, mint egyébkor, ugy most is szól: a) a gyülekezetek valláserkölcsei élete, b) azok anyagi helyzete, c) egyháztársadalmi helyzetünk, d) népiskolánk, e) missió-ügyünk, f) csurgói főgymnasiumunk s g) közpénztárainkról.

Ime, mennyi tárgy az értesítésre, mely csak ugy lesz teljes, ugy ad tiszta átnézetet egyházmegyénkről, ha ezeket mind tollunkra vesszük s illetőleg a közlésben olvassuk.

Az a) alatti pontból kiemelendőnek tartom, hogy esperes ur midőn egyházmegyénk valláserkölcsei életét kielégítőnek, itt ott emelkedőnek is mondja; jelzi hogy a néhány évvel ez előtt ugyan az esperesi jelentésben jelentett 150 vadházas párok száma 60 párra apadt le, mi kétségkívül esperes urnak lanckadni nem tudó erélye, s lelkészeknek ugy, mint a presbiteriumoknak, majd világi hatóságoknak is közbe vetett erélyes intézkedésének köszönhető.

Igaz, e szám elszomorító képe még most is erkölcsi életünknek, de ezen a családi tüzhelyeket az ország, vagy talán a világ minden szegletében megmélyezett bakteriumok csak is oly folytonos desinfectióval semmisíthetők meg, mint a milyet esperes urunk használ.

A b) alatti jelentés már sokkal örvendetesebb, a mennyiben azt jelzi, hogy egyházmegyénkben magtár van 32 gyülekezetben, még pedig 1116,33 hectoliter gabonával; miből azt látjuk, hogy a magtárak száma esperes urnak buzdítása folytán, ki maga is minden alakuló magtárhoz szokott járulni, rövid idő alatt megháromszorozódott.

Tűzkár ellen a 80 egyházból még csak 13 nincs biztosítva.

Ünnepi adományként befolyt az egyházak pénztárába 1904 frt 35 kr.

Különböző célokra tett adakozásokból befolyt 1827 frt.

A gyülekezetek összes évi jövedelme volt 48184 frt 23 kr kiadása 32036 frt 90 kr.

A mai világ statisztikai adatokból következtet és sok tekintetben helyesen s már e fenti adatokat nem nélkülözhetjük, ha egy egyházmegye életéről értesítést közlünk.

A c) p. alatti ügyet P. barátom is közlésében felemlíti, s itt engedje meg nekem a t. olvasó közönség, hogy én e tárgyról t. i. lelkészeinkről kissé hosszabban szóljak.

Dicselkedve mondhatom, hogy a lelkészikörök felállításában talán nem tévedek, ha állítom, az egész magyar prot. egyházban egyházmegyénk volt a kezdeményező, a mennyiben

már az 50-es években „Papi-kör“ czim alatt missiószerűleg, részint a rabok körül, majd később a 60-as években a Slavoniába kivándorolt hitsorsosaink közti egyházi élet folyton ápolása körül ténykedett az, részt vevén abban kivált a Dráva vidékén lakó lelkészek. Miután pedig idő folytán a slavoniai missiótelep rendes vezetőt kapott s ez nagy érdeme a volt papi-körnek, majd a székvárosban levő szerencsétlen rabok lelki gondozása is szervezve lőn, a papi-kör a maga tevékenységét testületi érdekeire is, illetőleg a lelkészettel legközelebb érdeklő ügyekre fektette, melynélfogva kívánatossá lett, hogy ne csak a fenemlített vidék lelkészei, hanem egyházmegyénk összes lelkészei ebben részt vegyenek; ugyde a lelkészek többszöri érintkezéseinek nagy akadálya levén egyházmegyénk nagy területe, ezt belátván a papi-körnek vezetői, kik közül mostani esperesünk is a vezérszerepet vitte, azon indítványt járultak a közgyűléshez, hogy az egész egyházmegyét bizonyos számú körökre osztva, mondja ki, hogy az illető vidéken lakó lelkészek erkölcsileg köteleztessenek részt venni azok értekezletein, — s ezen indítványt a közgyűlés helyeselvén, megerősítette, s e célnak elérésére az egész egyházmegyét 3 körre osztotta „Lelkeszi-kör“ czim alatt, ha jól emlékszem 1877-ben.

No lássa P. barátom akkor, abban az időben e „sorakoztatást“ senki se tartotta „elvszerű s gyümölcstelennek“; de vannak nyughatatlan emberek mindig és mindig ujitani szeretnek, s ez ugyan nem volna baj, mert a megállapodás már elmaradás, hanem az már baj, hogy mielőtt egy eszme teljesen kifejlődne s testté válnék, ambícióknak, személyes érdekünknek feláldozzuk azt. Így történt itt is.

Mind a 3 kör a kezdet nehézségével küzdött s a szerint a mily erővel rendelkezett, készítette programját s a szerint működött s működésének jelét is adta, ha egyébként talán nem is, de ugy hiszem, elég érdeme az, hogy az eszmét átplántálta az egyházkerületbe is, s ekkép állítottak fel a körök nemcsak a testvér egyházmegyékben, hanem „egy kerületi papi-kör“ is létesült, mely miként a kerületi gyűlésre egybehívó esperesi körlevélben olvastam, most már harmadszor fogja tartani értekezletét.

Nem szándékozom a lelkészi körök szükségességét itt hosszasan bizonyítani, — megvagyok győződve arról, hogy ezek felállításának szükségességét jelen korban, midőn minden testület tömörül s egyesületeket állít fel, minden lelkésztársam osztja s fájdalommal vehetjük tudomásul esperes urnak azon jelentését, hogy „az egyik kör csak névben él, a másik ugy sem, a harmadik, pedig meghasonlott igy lettünk elsőből csaknem utolsókká! miért? óh, ha én azt elmondhatnám! . . . de nem tehetem, nehogy felettünk szánó mosolyt idézzek az olvasó közönségben; elég ha okul emlemit az esperes ur által is említett meghasonlást, mely korántsem elvi, hanem egyéni érdekekből származott, s ennek alapján robbantott szét egy hamis csinnyel a legtevékenyebb kör, melynek tagjai nem tudták tisztelni egymás meggyőződését s ekkép „rokon meggyőzések alapján“ elválván, külön csoportosultak.

Ezt látva esperes ur azon életre való indítványt lépelt fel, hogy „miként a polgári törvényhozás kötelezi az iparosokat ügyvédek stb. saját érdekeik fejlesztése céljából kamarákat alakítani, ugy talán az egyházmegye sem lépné túl hivatását, ha a lelkészeket kötelezné vagy a már megalkotott 3 vagy még kisebb vidékekre osztandó több körbeni sorakozásra“

s ez indítványt s illetőleg „sorakoztatást“ P. barátom közlésében perhorreskálja, „nem protestáns elvszerűnek és gyümölcstelennek“ nevezi. Igaz, ez elvet a gyűlésre hártja, attól tartván, hogy ellentétékbe jó magával, mint ki a körben a meghasonlás ellen küzdött s ki „vir propositi tenax“ levén, felteszem róla, hogy noha elszakadt a körből, de hátvéleménye most is az, — jelen érvelésére csak annyit jegyzek meg, hogy protestán selvellenesnek nyilvánítani azt, ha a protestáns egyház, apostolkodni hivatott szolgálát erkölcsi tekintélye súlyával önművelődésre, s az egyházi közélet fejlesztésére szorítja, annyi mint tagadni a protestantismus azon elvét, a minek nagy Mesterünk ekkép adott kifejezést „legyetek tökéletesek“ s a mely krisztusi utasításban én a haladás szükségességének eszméjét kifejezve látom, melynek, ha csak megközelíthetésére is, testületünk illetőleg a lelkeszi körök hivatva volnának.

A körök új csoportosulása s illetőleg alakulásának módozatát a közgyűlés előjelzi; de ez csak maszkirozása a helyzetnek, hiszen előbbi köreink is ugyanazon körvonalozással működtek, mielőtt a közgyűlés ezt így specificice kijelölte volna; hja a meghasonlást érintők jónak látták ezt tetteik elpalástolása tekintetéből itt külön hangsúlyoztatni s én, ki e jkvi pontot fogalmaztam „logikai következetességükön“ mosolyogtam. . . .

Egyháztársadalmi életünkről szólva, úgy hiszem, nem lesz érdektelen felemlíteni Esperes urnak azon törekvését, melyet a gyülekezetek ingatlanainak telekkönyvi biztosítása körül fejt ki, melynélfogva vizitatio alkalmával, minden gyülekezetnek meghagyta, hogy e tárgyban az illető helyen, meggyőződést szerezzenek s esetleg a bekebelezést eszközölkék, vagy a téveset helyesbitsék.

Novothny Alajos,
főjegyző.

(Folyt. köv.)

Tűzbiztosításunk kérdése.

Hirlapjaink hasábjain olykor sötét jóslatok, olykor szomorú tények hirdetik hogy baj lesz, hogy baj van. Egyiket se rettegem. Bajban, vészben nőtt fel az Idvezítő ev. ref. egyháza, abban erősödött meg ez öreg pálfafa. Mirevaló az anyagi és szellemi erő, ha nem a baj leküzdésére s a vész elhárítására, s miért csinálnánk belőlök holt tőkét? Jó éjszakát az erőnek, a létezésnek, a mely sem bajjal, sem vészszel nem küzd már! Adjatok türethető jelent, biztosabb jövőt az egyház szolgálainak, több világosságot hiveinek s a poklok kapui sem vesznek rajta diadalmat!

Ha a róm. kath. egyházra aránylag oly súlyos terhet raknának, minót ev. ref. egyházunk visel, — s ha erről a terheket leszednék, bajait beszüntetnék, néhány év alatt tönkre mennének!

Meglehet, hogy állításom vélt tény, de mert meggyőződésem, kimondtam.

De egyházunk teherképességének is megvan a maga határa s a véghatár közelébe jutottunk, úgy hogy a kimerülés veszélye nélkül több terhet róni rá alig lehet, pedig jogos és jogtalan követelések perczről-perczre új terheket követelnek.

A magas kormány ád ugyan alamizsnát áldozatért, segélyt áldozásért — mint igazi mostoha anya mostoha

gyermekének, — de meg nem vált, s úgy látszik a szabadság eszménye mahónap szegényebb lesz szemérmességével, szüzességével! . . .

Idegen istenekhez nem folyamodhatunk; az életerőnk metszené, — jogainkból feladtunk annyit, mennyi elég arra, hogy égjen arcunk, a mig élünk! s ha tovább — ?

„A bűn miatt lefoly életünk

S a halál velünk jár!“

Lehet, hogy ez megérzékenység. Lehet! de hiszen előbb a bajt át kell érezni, átgondolni egészen, ha segíteni akarunk s én forrón szeretett egyházam anyagi-szellemi érdekeinek segélyére akarok lenni egy számtani alapon nyugvó, semmi újabb áldozatot nem követelő indítvánnyal.

A t. t. egyházkerület 1868-ban tűzbiztosítási szerződést kötött a Pesti biztosító intézettel, 1875-ben megjelent a Bethlen-egylet szervezete, azon eszmével, hogy az ev. ref. egyház maga kezelje biztosítási ügyét. A közvélemény napirendre tért felette, főként azért, mert az üzleti szempontból indult ki. A t. t. egyházkerület pedig három év multával meghosszabbítván tűzbiztosítási szerződését a Pesti biztosító intézettel, csinált — zsenge üzletet, ezt igazolja az egyházkerületi jegyzőkönyvekből merített következő táblázat:

Év	Dij		Kár		Jutalék		J e g y z e t
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	
1875	7832	20	2188	—	887	71	A tisztantuli egyházkerület szerződése 1891. Január 1-én, — a tisztáninneri egyházkerületé 1888. Január 1-én jár le, de — — — Ezen adatokat részint az egyházkerületi jegyzőkönyvekből merítettem, részint a tisztáninneri és tisztantuli egyházkerületek püspöki hivatalától nyertem.
1876	7999	79	2088	04	855	90	
1877	8376	77	1386	—	891	69	
1878	9292	39	4632	39	1393	65	
1879	8810	24	724	50	1391	09	
1880	9163	64	3343	55	1446	89	
1881	9303	64	2806	89	1469	—	
1882	9505	59	2869	96	1500	88	
1883	9676	71	1629	77	1527	90	
1884	10,384	41	1327	79	1557	66	
	90,345	38	22,996	89	12,922	37	

Kezelési költségekre 4426 forint 12 krajczárt leszámítva, a Pesti biztosító intézet nyeresége tiz év alatt 50.000 forint, ennyi a tisztantuli egyházkerület vesztesége is, s ha ehez adjuk a jutalékot, vagy osztalékot, tiz évi nyeresége lett volna az egyházkerületnek — a kezelési költségen kívül: — 58,496 forint 25 krajczár. Engedelmet kérek Szegényebbek vagyunk minthogy 58,496 forintot akár elszemérmeteskedjünk, akár elszenteskedjünk, akár elügyetlenkedjünk! A domesztika áll rendületlenül, kinötte magát mindenhatóvá? Lelkeszi nyugdíj, protestáns irodalmi társulat megvan alapítva úgy, a hogy kell? Iskoláink szükségletei fedezve vannak mind? Győzelmünk biztos immár a tagadás, a jezuitismus felett? A kor — a szellem — a jelen s jövő követeléseinek eleget tettünk? Állunk, mint a Sion most és mindörökké? Ha igen, úgy 1891-ben, akik élnek, hosszabbítsák meg a tűzbiztosítási szerződést! És ha nincs, és ha nem? Akkor? — tépjük el ma.

A jövedelem évenként emelkedik, a kár csökken, az egyházak értékesebben, szilárdabban építkezvén. Tűzoltóegyletek s azon tudat, hogy az egyetemes egyház fizeti a kárt, a vigyázatot neveli s a kárt kevesbiti. A koczkázat csekély, — a letűnt tiz év alatt — gyújtás következtében —

csak egy egyház vallott kárt, szelidebb erkölcsök lehűtik a boszu hevét. A még elmaradt egyházak is biztosítják idővel épületeiket.

Ezeket figyelembe véve indítványozom, hogy a magyar ev. ref. egyház alakítson tűzbiztosító egyletet, — egyházi iskolai épületeit önmagánál biztosítsa.

A mennyiben pedig a két tiszai egyházkerület a Pesti biztosító intézetnél lekötve van — ha a szerződés fel nem bontható (?), kezdje meg a biztosítást a három szabad egyházkerület.

Ha a becsületes munka jutalmát tiszta kéz veszi fel; ha csekély kockázat legnagyobb valószínűséggel jövedelmet ad; ha a kiérdemelt jutalék nemcsak részben, de egészben azé, a kit természetesen, észszerűen, lelkiismeretesen illet: nem kell attól iszonykodni! Avagy csak 12,000 forint jutalékot szabad elfogadni csupán, 58,000-et pedig nem?

* * *

Ámde lássuk az önbiztosítás másik sötétebb oldalát is. Elég aggalmas az. Kételyek merülnek fel, kérdések kelnek, melyek megnyugvást, feleletet várnak.

Első kérdés mindenesetre ez: ki biztosítja az önbiztosító egyletet, hogy az első tíz év alatt nem lesz annyi kára, amennyi haszna lehetett a múltban?

Teljesen biztosítottnak azt tartom, a mi többé biztosítást nem igényel. . . .

Azt mondják, hogy a nyereség és veszteség igen sok tényező közrehatásától függ? Sokan az esélyt, véletlent, szerencsét is szerepeltetik a nyereség, a kár indokául, okra, ok nélkül? Én ezeknek határozott biztosító erőt, értéket nem adok, sem kár, sem haszonra. Okra jó az okozat s a szerencse, sors fogalma olyan mint a halál fogalma. Mindenik csak névben él, mert van Isten!

Más tényezőket kell tehát keresnem a magyar ev. ref. egyház tűzbiztosító egylete jövedelmének biztosítójául.

Első ezek között maga az önbiztosítás. Nem az, a mi a biztosítóintézetek mindenikénél megvan a tűzbiztosításnál, hogy t. i. a tűzbiztosított részben biztosító is, amennyiben épülete egyrészben biztosítatlan hagyatik. Ez önáltatás. Hanem az, hogy a biztosított nemcsak biztosított tárgya egész értékéig, hanem sokezeres értékéig, a biztosított épületek egész értékéig biztosító is egyszersmind. Nem törtszámok, nem kijátszható fogalom, nem saját kicsi érdeke, hanem az egyetemes egyház lelkéhez forrott nagy érdeke kötelezi el, a legparányibb csekélységet is felölölő gondozásra, vigyázatra. A tűzkárok legnagyobb százalékát, nem a szándékos gyújtás, nem is természeti csapás, hanem a vigyázatlanság folytán történt károk adják ki. Hogy pedig a vigyázat az egyházi épületek biztosításánál értelmes és lelkiismeretes kezébe van letéve, azt mondanom se kellett.

A magyarországi vasutak társulatai évekig nagy összeget fizettek egyik-másik biztosító intézetnek, és a kár több volt. Most társultak, önmagok biztosítják értékeiket és a kár jóval csekélyebb, mert jóval nagyobb a gondozás, vigyázat, — de természetesen a díjfizetés is jóval csekélyebb.

Második biztosíték a jól tisztán, becsületesen kezelt biztosító intézetek története; erős tartaléktöke, egyszerű, jó, olcsó szervezés és kezelés. Nincs rá eset, hogy oly inté-

zet, mely ezen biztosítékok felett rendelkezett, elbukott volna valaha:

Azt azonban ne vélje senki — ha a római Püspök végzetével találkozni nem akar, — hogy nem lesznek évek, melyekben a kár megközelíti, vagy felemészti a hasznot. A tiszáninneri egyházkerület tűzbiztosítása is kedvezőtlen volt bizonyos években a Pesti biztosító intézetre, sőt az első időszakban volt rá eset, hogy az egyházkerület tömeges biztosítása folytán szerzett üzlet menti meg némi veszteségtől. Amolyan év jöhet reánk is, de jöhet olyan is, a melyekben éppen semmi veszteségünk se lesz, s az ilyen évek kiegyenlítik, egyensúlyba hozzák a mérleget. Aztán a Pesti biztosító intézet biztosítása, és a mi önbiztosításunk között rengeteg különbség van. ennek előnyére.

Jöhet év, jöhetnek évek tömeges károkkal, de ekkor is csak nyeresége lehet a önbiztosító egyletnek. Tegyük fel, hogy egy év alatt 10—20 egyház épületei hamvadnak el. Lehet közte több olyan, amely önerejével többé fel nem épül; lehet olyan, amelyik felépül ugyan, de évekig csak teng aztán s szent kötelmeit nem teljesítheti, vagy csak gyéren, az egyházaknak is meg van a maga nyomoruk, mint az egyeseknek. Nem kell-e az egyetemes egyháznak ezeket felsegítenie minden számbavehető erejével, lelkesedésével? Kell! Kell akkor is, ha tagjai az önbiztosító egyletnek, akkor is, ha nem azok. Nem illenénk be a társadalomba, — amely márma ott terem munkás szeretetével a vész helyén, ha nem sietnénk első sorban hitsorsosaink segedelmére! Akkor könnyebb, és hatályosabb-e a segély, ha százezrek folytak be s állanak rendelkezésünkre az önbiztosítás pénztárában s bővölködünk, — vagy akkor, amidőn a szegénység két kézzel fojtogatja jóakaratumkat? Akkor több-e a nyereség, ha éveken át összeesdekelt filérek építik fel a kárvallott leégett, vagy roskadozó épületeit évek telésével, — vagy akkor, ha az önbiztosítás pénztára építi fel rögtön? Ismerem véreimnek, hitsorsosaimnak könyörületét, irgalmasságát, lelkesedésének hatalmát, — láttam, ismertem csudáit. Nem kicsinylem! de ismerem szegénységét is, s aztán a csudák fogyatékon vannak itt is. Gyorsan, és szében kell építeni, hadd tudja meg a kárvallott egyház, hogy bajaiban nincs magára hagyva, egy elég tekintélyes pénzhatalom áll mellette az Istenen kívül s a hatalomnak — kivételképen — szive, lelke van! Ez fellelkesíti. E lelkesedés elválthatatlanul csatolja a nagy egészhez, melynek gondozó értelmét, munkás szeretetét, örökös lelkét látta, érezte. A sokára, későn jött segedelem bizalmát veszti, lehanyagolja, ekkor elő áll a közöny s e közöny végzete, végzetünk lehet! A korán, idejében jött segedelem haszna felséges — engedelmet kérek — kétszeres, — a későn jött segély kára aggasztó. És ha a kárvallott egyházakat fel kell segíteni akkor is, ha nincs díjbefizetés, akkor is, ha van: kétségtelesen haszon van a segítségen akkor, főként akkor, ha a segély egy oly pénztárból folyt, melyet a kárvallott is nevelt sok — legalább több évi díjbefizetésével.

A magyar ev. ref. egyház tűzbiztosítási egyletét ne képzeljük úgy, mint amilyenek a biztosító intézetek. Ezekben egyesek huzzák a részvényeikre eső jutalékot, és helyesen; — amabban a nyereség köznevelési célokra fordítatik. A biztosító intézetek — természetesen — nem fizetnek, ha nem biztosítottunk. A magyar ev. ref. egyház — természetesen — segélné a kárvallottakat akkor is, ha nem

vólna biztosító egylete, segélné irgalmasságból, mert neki Krisztus áldozatából aknázott kincse még — bár nagyon elzüllött kincse — az irgalmasság.

Más biztosító intézetnek más elve, fogalma, érdeke, terve, eszközei, más létezése. A magyar ev. ref. egyház biztosító egyletének tényezői nem gépek, rideg hivatalnokok, irodaegyének csupán, hanem az egyház szellemi, erkölcsi és anyagi nagy érdekeinek öntudatos, buzgó munkásai hiven tényezve egyesek és egész, egészen felfogott, egészen átértelt nagy és nemes érdekeiben; alkatrészei az egésznek, az egésznek, az egyesekkel ugyanazok, szegletkövek mind; nemcsak a kötelesség rideg szavára teszik „a melyek parancsoltatnak“ nemcsak értelemmel, hanem értelemmel, érzelemmel s lelkesedéssel.

A második aggalmas kérdés a hogyan? miként? Endelmet kérek, korai kérdés! Annak idején felelek reá.

* * *

Még van egy-két szóm. . . .

Bizom az isteni gonviselésben rendithetetlenül, de az országos biztosítóintézeteknek nem vagyok ellenségök, sőt szívesen ajánlom a biztosítást mindenkinek figyelmébe, és midőn megindítványoztam a magyar. ev. ref. egyház egyetemes tűzbiztosításának egyletét, távol legyen tőlem, hogy a Pesti biztosítóintézetet megkárosítani óhejtanám! Nem! Sőt azt tartom, hogy ha az önbiztosítás gondolata tettet őlt, akár az egyes egyházkerületekben, akár az egészben, ennek körén, érdekén kívül ezen intézetet ajánlanunk kell, hogy a mit a vámon veszít, megnyerje a réven, mert ez az intézet értünk tett, habár jó pénzért, s ezen véleményemhez hű leszek mindaddig, míg érdemes lesz reá, míg az országban csak két biztosító intézet marad, — az országé s a vallásé!

Ámde hadd beszéljenek tovább a számok és a — sajtó. A magyar ev. ref. egyház tűzbiztosító egyletét leheljenek életet, vagy — tiporják el!

Atyámfiak! Férfiak! Ám ti lássátok!

1885. Junius hó.

58,000.

K ü l f ö l d.

Bécsben az ev. theologiai facultas jövőre a „Türkenstrasse“ egyik kincstári épületében lesz elhelyezve. Oda jutott hát ez a mi szegény facultásunk, hogy az egyetemi épület kapuit bezárták előtte Bécsben, s daczára a tanári testület nyilatkozásának, daczára az egyetemes zsinat és főegyházi tanács kéréseinek, szerényebb s hozzá kevésbé illő helyet kap, mint a minő a Mariannengassén volt, hol 32 évig, bérelt szobákban lakozott. A miniszter nyíltan megígérte ugyan, hogy az illető facultásnak az új egyetemi épületbe fölvételén rajta lesz, de aztán himezve hámozva, a négy facultas szavazatától tenné függővé végelhatározását. A négy facultas aztán — a magas róm. kath. hierachia iránti illemből, a fölvétel ellen nyilatkozott s a miniszter — bár sajnálkozva — engedett.

Skóthonban az egyesült presbyteri egyház tagjainak száma a mult évben 1696-al gyarapodott, s így a tagok ez idő szerint 179,881-en vannak. Ugy látszik, hogy az egyház vásárlási iskoláinak, tanítóinak s tanítványainak a száma is folyto-

nosan emelkedőben van. Nem mondható ez az adakozások évi összegéről, kivéve a külmiszióra adott s fordított bevételt, mely most is tekintélyes volt. Érdekes e tételszám arányával összevetnünk az adatot, hogy ez egyház theologiai kollégiumában ez idő szerint összesen 108 lelkészjelölt van, holott az évenként beálló lelkészszükséglet 13—22-re tehető.

Danzigban az esküdtszék f. é. april hó végén, a tiszaszlári eseményekre emlékeztető ügygyel foglalkozott. Poroszország nyugoti részén Skürzban, egy Cybulla nevű 14 éves fiu a legborzasztóbb módon meggyilkoltatott. Az a sajtáságos körülmény, hogy a hulla minden vérétől megfosztva találtatott, s a meggyilkoltnak fején hét metszés sebhelye tátongott. ama gyanut költé föl, hogy itt a zsidók által véghez vitt ritualis gyilkosság esete forog fönn. Emlitettek is nem sokára egy Josephson nevű metszőt, s aztán egy Behrent nevű katolikus vallású mészárosot, kik állítólag a büntett részesei, elkövetői lettek volna. Mindkettő elfogatott. A metsző nemsokára kiszabadult, míg a másik a vádlottak padjára került. A pör folyamán oly dolgok kerültek napfényre, melyek Josephsont épugy mint Behrentet most terhelni, majd menteni látszottak. Az esküdtek csak Behrenttel állottak szemközt, s ezt fölmentették. A fölmentett Behrentet antisemita körök a zsidók áldozatául tekintették s gyűjtést rendeztek javára. Az esküdtszéki eljárás negatív eredménye nagyban járul ahhoz, hogy a ritualis gyilkosság hite nagyobb körben terjedjen. Ime a cultur nép nem csufolhat bennünket.

Rómában a német zarándokok fogadásakor, a pápa következőleg nyilatkozott — a porosz egyházi viszályra vonatkozólag: „a legnagyobb gondal kísértők meg a katolikus Németország szabadságának s nyugalmanak visszaadását. Megtennők a lehető, hogy e nehéz ügyet rendezzük, ráfordítván arra minden figyelmünket. A tárgyalásnál soha nem hagyott el minket a méltányosság szelleme s a mellett minden hivatalunkkal összeférő szelidséggel jártunk el. Készek vagyunk továbbra is hasonló érzelmektől indíttatni, s adja Isten, hogy kegyelme által az óhajtott egység végre létre jöjjön az egyház és a Német birodalom javára.“

Braziliából egy május 6-én kelt Rio de Janeirói távirat amaz elszomorító hirt közli, hogy az új kamara többsége határozottan ellenzi a rabszolgák fölszabadításáról beadott törvényjavaslatot. A kormány — mely a képviselők többsége előtt népszerűtlen — beadta lemondását.

Az Észak Amerikában megjelenő „New York Observer“ meggátolta az üdvhadseregét ama jó szándékában, hogy Amerikába nyomulhasson s ott meggyökerezhessék.

Jackson adatai szerint, New Yorkban ez idő szerint 28 felekezetnek 500 temploma és imaháza van.

t. . . .

Adalékok a tiszántuli ev. reformált egyházkerület történetéhez.

X.

Másolatok. Királyi rendelet. 1787. febr. 20., 9218. sz. a., mely szerint, ha a prot. superintendensek valamely iskolamestert, kellő vizsgálat után a predikálásra alkalmasnak ítélnék s erről annak bizonyosságot

*

adnak, az ilyenek ezentul szabadon predikálhatnak, valamint a lelkész tudtával könyörgést is mondhatnak a nélkül, hogy azt a vármegyére előre be kellene jelenteni. l. 358.

Királyi rendelet 1782. jun. 27., 4373. sz. a. Debreczen város tanácsához, hogy t. i. ez adja tudtul az ágostai és helv. hitv. superintendenseknek, hogy a magyarországban és a német örökös tartományokban lelkészi hivatalt viselendőket, mind vallástudományi jártasságukra, mind erkölcsi jellemökre nézve vizsgálják meg, s ha alkalmasoknak találják, lássák el őket formaszertinti bizonyítvánnyal, a melylyel magukat igazolhassák. l. 358.

Lelkészképességi vizsgát tett egyének és predikálásra felhatalmazott iskolarektorok sorozata 1787. ápril 4-től 1791. ápril 19-ig. l. 359—372.

- Szénási István s.-pataki kollegiumban
végzett theologus vizsgát tett 1787. ápr. 4.
Bojti Pál turkevei tanító a predikálásra
felhatalmaztatott 1787. ápr. 18.
1787. ápril 21-én megvizsgáltattak és a predikálásra felhatalmaztatottak a következő egyházakba :
- Tamássi János Álmosdra.
Lévai Ferencz Kakadra.
5 Munkácsi István Létára.
Marosi György Vértesre.
Tüdös József Pocsajba.
Bernáth Ferencz Bagamérba.
Borbély József Sváb-olasziba.
10 Simándi Mihály Kis-Kerekibe.
Jósa Péter Székelyhidra.
Fülöp Ferencz Kenderesre.
Csobán István Igarba.
Földi Dániel Kisujszállásra.
15 Mészáros Péter T.-Szöllőstre.
Vernyika János Madarasra.
Boruss István Bogyoszlóra.

Ápril 22-én.

- Vértesi István Ványára.
Kiss András Asszonyvásárra.
20 N. Kállai Ferencz Albisra.
Héczei Pál Körös-Ladányba.
Kádár Mihály Margitára.
Karancsi Gábor Szalacsra.
Tanárki Sándor N.-Bányára.
25 Szatmári Ferencz Kunhegyesre.
Ápril 23-án.
Kovács József Derecskére.
Szalai István M.-Turra.
Sárközi Sámuel Fűzes-Gyarmatra.
Csontos István Szentesre.
30 Szendrei Mihály Szeghalomra.
Török András Kis-Marjára.
Bernáth István Nádudvarra.
Czika Pál Karczagra.
Szabó János Öcsödre.
35 Hevesi Dániel Kőbölkutra.

Ápril 24-én.

- Koczek Mihály Peerbe.
Kovács János Szatmárra.
Cserna Mihály Váriba.
Szomor Mihály Derzsre.
40 Bányai József Éradonyba.

Ápril 25-én.

- Istvándi János Tisza-Lökre.
Jenei György Szalontára.
Segesvári István Vásárhelyre.
Szoboszlai Sámuel Makóra.
45 Kulcsár György Gyomára.
Barát Mihály Tarcsára.

Ápril 27-én.

- Keresztesi Mihály Ottományba.
Peleskei Dániel Diószegre.
Höbe József Földesre.

Május 13-án.

- 50 Kereszturi György Hegyközpályiba.
Május 14-én.

- Csiszár György Félegyházára.
Ecsedi Pál Bályokra.
Láposi József B.-Ujfaluba.
Natkai Pál Mihályfalvára.

- 55 Kovács István Henczidára.
Veres János Püspökibe.
Szebeni Dániel Csatárra.

Május 15-én.

- Héjjas Gergely Biharra.
Szaklányi Dániel Érsemlyénbe.

- 60 Vincze György Telegdre.
Berzétei Sámuel T.-Sz.-Miklóstra.
Szigeti Gábor T.-Földvárra.
Toka Sándor Mikepércsre.
Bátori Mihály Hegyköz-Ujlakra.

- 65 Bor István Komádiba.
Kiss Ferencz Esztárba.
Szendrei Péter Bojtra.
Ács János Szentjánosra.
Kovács László Nagy-Váradra.

- 70 Borbély István Konyárra.
Domokos József Siterbe.
Szücs József H.-k.-Szent-Miklóstra.
Erdélyi József Értarcsára.
Kovács András Hodosra.

- 75 Bárány György Darvasra.
Tóth István Csegére.
Nagy József Nagykerekibe.
Perjési József V.-Pércsre.
Diószegi Sámuel Tépére.

- 80 Földesi Nagy Pál Furtára.
Borbély Gergely Mező-Gyánba.
Pap György Nagy-Rábéra.
Bodó József Poklostelekre.
Nagy Sándor Váncsodra.

- 85 Berényi Gábor Abádra.
Dobozi András T.-Roffra.
Fazekas István Tóthiba.
Székely Mihály Élesdre.
Benkő József Nagy-Harsányba.

- 90 Varga József Tetétlenre.
Agod György Homorogra.
Kovács József Ártándra.
Bégányi György T.-Kürthre.
Pető István Szent-Jóbra.
Május 21-én.
- 95 Sutha Mihály Békésre.
Május 22-én.
Bajomi János Tasnádra.
Mezei Dániel T.-Füredre.
Szilágyi János P.-Ladányba.
Sarkadi Mihály Börvelybe.
- 100 Vásárhelyi József Ér-Szentkirályra.
Baksai Pál Körtvélyesre.
Veres István Sámsonba.
Nagy András Dobrára.
Czeplédi Mihály Ecsedre.
- 105 Körösi János Bezdédre.
Szilágyi András Vitkára.
Toldi István Mándokra.
Tarczali Mózes Petneházára.
Nagy Ferencz Gyulajra.
- 110 Füzési István Bátorba.
Tállyai Márton Gyűrűbe.
Rákosi József Gebére.
Gyöngyösi Márton Tassra.
Berzétéi József Vajára.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

A méltatlan vád.

A méltatlan vád című cikkhez pótlólag világi részről veszszük e sorokat, melyek a kérdésnek tárgyi oldalát még inkább kitűntetik.

A statisztikusoknak a szellemi műveltség számbeli feltüntetése körül igen sok nehézséggel kell megküzdeniök. A vallás-erkölcsi műveltség, e gazdag szellemi kincs kutatása pedig még több akadályokkal jár s míg a reálviszonyok feltüntetésénél a milliókkal csak úgy dobálóznak, addig például, kénytelenek őszintén bevallani, hogy a vallásnak, mint ilyennek, nincs semmi befolyása a bűntényeknek sem szaporítására, sem pedig apasztására s a felekezeti különbség az elitáltak közt alig bir valami nyomattal. Fogadjuk el, a mit V. L. mond, hogy az elitáltak közt a r. kath. 46·80%, míg a haza lakosai közt 47·24% szerepelnek; mi pedig amott 14·83, emitt pedig 14·78%-al. Hát mit bizonyít ez? azt, hogy míg amazoknál 0·44% kedvezőbb, nálunk 0·05%-el kedvezőtlenebb az arány! No ezért ugyan kár volt annyira feljajdulni s felekezeti, tehát egészen ferde szempontból tekinteni ezen egészen más természetű kérdést, kivált mikor más hitfelekezetbelieknél s egész %-al kedvezőtlenebb a helyzet, ha ugyan igaz! A józan statisztika nem tolja fel magát bíról a belső vallásos élet oly mozzanatai fölé, melyek soha sem ismerhetik el illetékességét.

A katolikus Konek, az 1872. évi adatok közlésekor, az unitáriusoknak és reformátusoknak az elitáltak között

mutatkozó némi magasabb százalékát nem vallási, hanem nemzetiségi okból fejti meg, mert éppen e két felekezet az ugymond, melynek legnagyobb %-a magyarokból kerül ki, már pedig népünk a közintézkedések s a testi épség és egészség elleni büntettek között magasabb aránnyal szerepel, mint más nemzetiségűek. Részünkről még hozzátehetjük, hogy büntett és büntetett között is nagy különbség van. Ha három, felekezetünkhöz tartozó legény egy korcsmai verekedés miatt, súlyos avagy csupán könnyű testi sértés vétségében marasztaltatik el a bíróság által, ez sok dilettans statisztikus előtt a bűnvádi statisztikában csak úgy három számot teszen, mint a néhai országbíró három gyilkosa, kiknek gonosz tette a művelt európai társadalmat háborította fel! Ha latolgatni lehetne, a józan statisztikus ugyan hány olyan testi sértést elkövető büntettest rakna a mérleg másik serpenyőjébe egyensúlyaul ezeknek a gyilkosoknak?! A statisztikusok is az igazságot keresik; de előttök is ott van az a nagy határvonal! Ugyan melyik fogja valaha azt megmondani közülök, hogy a vallás van-e befolyással a nemi arányra, a házasságok számára, a születési, a halálozási arányra stb.?!

Szép tudomány a statisztika, — de azért a statisztikusoknak nem mindenik, habár talán szellemes ötleteik — érdemelnek komoly méltatást. Kivált az olyan hirlapi statisztikusoké, akik az igazságot is feláldozzák azért, hogy szellemesek vagy legalább eredetiek legyenek. Olyanok ezek sokszor, mint a „Szent Iván éji álom” — oroszlanja, senki sem félt tőle, mert hiszen mindenki előre tudta, hogy nem oroszlan az, hanem csak Gyalu: az asztalos.

cs. r.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

III.

A z i m á d k o z á s r ó l.

Közönségesen használt imakönyveink között én első helyre teszem a Révész Bálint imakönyveit. Vallásos ihlet, hévteljes buzgóság, költői lendületes nyelv, classikus becsüvé teszik Révész B. imáit. A ki buzgón akar imádkozni a szószéken, vegye elő a Révész imakönyvét s érezni fogja, hogy imádkozás közben lelkének szárnyai nőnek s egy végtelen boldog magasságba röpitik egész valóját.

A mi volt és lesz örökre Arany János a költészeti irodalomban — az lesz és marad Révész B. az egyházi imaköltészet terén. Zamatoss, zengzetes jó magyar nyelv, rythmusos lendület, átszóve bibliai költészettel — minden imáját egy-egy költői műdarabbá teszik!

S hogy ez a vélemény általános, bizonyítja azon nagy elterjedés, azon közhasználat, melyben Révész imakönyvei részesülnek. S ez imakönyveknek épen ez az egy a hibájok, hogy felettébb használtatnak. A hány templomba csak bemegyünk, mindenütt Révészt halljuk imádkozni. Alig van legátus vagy papoló diák, aki elmulasztaná a szószéken elmondani ama szép imát: „Isten! ki bölcs kezdeddel forgatod a nagy természet változásait?” ... vagy ha épen változtatni akarja: „Nincsen nekünk több Istenünk!...”

Igaz, hogy ez a közhasználat semmit le nem koptat ama szép imák becséből, mint a gyémánt nem kopik a forgalom által; de nekem úgy tetszik, hogy kivált rendes lelkész ajkáról örökösen csak a Révész imáit hallani — kissé fárasztó s lankasztó a buzgóságra, úgy magára a lelkészre, mint a gyülekezetre nézve. De meg tökéletes igazsága van abban Csiky L. tanár urnak, hogy az imákat az egyházi beszéd tartalmához, tárgyához kell alkalmaznunk s így az imákat magunknak kell szerkesztenünk. Nem kétlem, sőt tudom, hogy a lelkésztársak között vannak számosan, kik magok írják imáikat, — csak hogy elmondhatjuk ez imákról, hogy nem mindnyájan birunk az imádság lelkével!

Nem régen egy lelkészi beigtatáson voltam jelen, hol az ifju lelkészatyámfia saját imáját mondta el beköszöntőül. Az ima bekezdése ilyenforma volt: „itt áll Uram, előtted gyarló szolgád, kit e gyülekezet lelképásztorául elválasztott? . . . s az öreg asszonyok majdnem fenhargon utána imádkozták: itt áll Uram, előtted gyarló szolgád, kit e gyülekezet lelképásztorául elválasztott . . . Nem tudom, ki hogy vélekedik, de én az ilyen személyes vonatkozásokat imában nem helyeslem, mert a lelkész nem maga imádkozik, hanem vele együtt a gyülekezet is, már pedig a gyülekezet egyes tagjai nem választattak lelképásztorul. Az ilyen személyes jelentőségű fohászoknak inkább az egyházi beszéd bekezdésében és berekesztésében van illő helyök, — az ima pedig legyen a gyülekezet imája, a buzgóságtól tuláradott szív kiömlése az Ur előtt.

Hallottam máskor előimát, melyben az egyházi beszéd rövid tartalma előadatott. Megvallom ezt sem helyeslem, mert nem ima, hanem egy értekezés hatását tette reám, s nem tudtam szónok imáján felhevülni. — Ismét hallottam versben imádkozni. Nézetem szerint a versalak csak tökéletesebbé tenné imánkat, ha mi lelkészek mind megannyi Arany Jánosok vólnánk, ha a vallásos melegséget költői varázsszal egyesíthetnők magunkban. Ez azonban ritka kivételes adománya az Istennek. Csak írjuk inkább prózában, ne rakjuk a versalak bilincseit a fenszárnyaló lélekre, mert költői téhetség nélkül verses imánk sem ima, sem vers nem lesz.

Jelen soroknak czélja azonban épen nem az, hogy egyik-másik lelkésztársunk imádkozását bírálgassuk, mert szent meggyőződéssem az, hogy minden lelkész igyekszik megtenni saját gyülekezetében, saját hivatásában mindazt, a mire a lelkészi hivatal kötelezi s a mennyire Istentől nyert tehetsége engedi. — Hanem a fentebbi megjegyzések által oda akarjuk irányítani az intézők szemeit s felhívni a gyakorlati lelkész tudós tanárait, hogy az ima-írásban minél inkább gyakorolják a hittanhallgató ifjuságot. Sajnosan kell kimondanom, hogy mi theol. pályafutásunk alatt egyetlen egyszer sem kaptunk ima-feladatot, s ha a theol. önképző egyetben nem kísértjük meg az imairást, talán eszünkbe sem jut, hogy valaha magunknak is kell majd imát írni. Azt hiszem, ez ma másként van s kell is, hogy az imádkozásra kultuszunkban az eddiginél nagyobb súlyt fektessünk!

B. K.

Különfélék.

Debreczeni főiskolánkban az érettségi vizsgálatok f. hó 22-én kezdődtek; jelentkezett rájuk 67 ifju, kik közül azonban 7, írásbeli munkáik elégtelen volta miatt visszautasítottván, szóbeli vizsgára 60-an bocsáttattak. A vizsgálatok végeredményét még nem tudhatjuk, de annyit tudunk, hogy azok általában elég jó eredménnyel folytak.

A debreczeni főiskola akadémiai tanszakainak igazgató-ságára jövő iskolai évre lapunk egyik szerkesztőtársa, Csiky Lajos hittanár választatott meg, mint a ki már ezen iskolai év utóbbi négy hónapja alatt is vitte e hivatalt.

Máramaros-Szigetre lapunk felelős szerkesztője f. hó 23-án utazott el az érettségi vizsgákon való elnöklésre. Együtt ment vele, mint kormányképviselő, Békési Gyula tankerületi főigazgató.

Kiigazítás. Lapunk mult heti számában a hódmező-vásárhelyi V—VI. osztályu fiiskolai tanítói állomásra hirdetett pályázatban tévesen áll, hogy a tornatanítás az I—IV. gymnasiumi osztályokban hetenkint 8 órán tartatik, mert I—VI. osztály s heti 12 órától van szó. A tévedés nem mi tőlünk eredt.

A nagyszalontai egyházmegyében fekvő gyan t a i lelkészi állomásra a jelölő bizottság f. hó 21-én tartott ülésében (N.-szalontán) a következőket jelölte ki: Nagy Sándor ágyai, Gyóry József tárkányi, Nagy Sándor váncsodi, Sipos János b.-ujlaki rendes lelkészeket, és Szondy György n.-bajomi segédlelkészt. A választás július 26-ára tüzetett ki.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat

hirdetetik a hód-mező-vásárhelyi ref. egyházban az V—VI. osztályu fiiskolai tanítói állomásra.

Fizetés: lakás természetben, melyet azonban a megválasztott az első évben még nem élvezhet s lakbérre sem számíthat; 400 o. é. frt; 15 hl. buza, 15 hl. árpa. Ez állomáshoz kötött az I—VI. gymn. osztályok növendékeinek tornatanítása is, ez időszerint hetenkint 12 órán, miért ismét 200 o. é. frt fizettetik. — Beterjesztendő okmányok: néptanítói-és tornatanítói oklevél; szolgálati és egészségi bizonyítvány. A pályázatok f. évi július 3-áig alulírott elnökséghez küldendők.

A h.-m.-vásárhelyi ref. egyház elnöksége.

2—2